

Novotný, Petr

Co je odborný text

In: Lojdová, Kateřina; Novotný, Petr; Trnková, Kateřina; Šedřová, Klára; Švaříček, Roman; Zounek, Jiří. *Psaní odborných textů : průvodce tvorbou ročníkové práce na Ústavu pedagogických věd FF MU*. Trnková, Kateřina (editor). 1. vyd. Masarykova univerzita, 2014, pp. 7-19

ISBN 978-80-210-6863-6; ISBN 978-80-210-6866-7 (online : Mobipocket)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/130760>

Access Date: 20. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

CO JE ODBORNÝ TEXT

Petr Novotný

Odborný text je základní formou odborné komunikace. Někdy se adjektivum odborný užívá jako synonymum pojmu akademický, což není zcela správné. Označení akademické text pokrývá jen část z palety žánrů, které mohou být považovány za odborné texty. Každopádně psaní odborného textu, respektive schopnost vyjádřit písemně odborné stanovisko, je jedním z atributů odbornosti. Proto si nelze představit vysokoškolské studium bez toho, aby student byl veden k tomu psát odborné texty různého druhu. Ne vždy se však dostane studentům explicitního návodu, jak odborný text psát, o což se pokoušíme zde. Pokud čtenáři budou doporučení prezentovaná v tomto textu připadat jednoduchá, tím lépe.

Z čeho se tato kapitola skládá: nejprve zdůrazníme, že odborný text nelze psát bez toho, abychom měli jasnou představu, jak odborný text vypadá. Poté se necháme ve výkladu vést vodítkem pro psaní čtenář – text – kontext, to znamená třemi klíčovými otázkami: pro koho jsou určeny odborné texty, jaké mají charakteristiky a proč se vlastně píšou. Vyložíme žánry odborného textu, charakter odborné terminologie a strukturu odborného textu.

Po přečtení této kapitoly budete vědět, jaký charakter má odborný text, budete umět rozpoznat odborný text a získáte základní představu o psaní odborných textů.

ČTENÍ ODBORNÝCH TEXTŮ JAKO PŘEDPOKLAD PRO ÚSPĚŠNÉ AUTORSTVÍ

Dovedností k psaní odborného textu nelze dosáhnou pouhým čtením návodů. Tyto dovednosti je třeba rozvíjet a cvičit. Každý, kdo chce psát odborný text, měl by začít zdánlivě opačnou aktivitou, totiž čtením. Charakter odborného textu, způsob práce autora a význam jeho dovedností si nejlépe uvědomíme při čtení odborného textu. Teprve když známe rámec, ve kterém se pohybujeme, můžeme přistoupit k nácvičce techniky psaní, které lze dosáhnout praxí, procvičováním.

Cvičení č. 1

*Abyste pochopili, jaký charakter mají odborné texty, jaká je jejich logika a jaký jazyk používají, najděte si tři odborné texty z respektovaných časopisů z oboru (můžeme doporučit např. časopisy *Studia paedagogica*, *Pedagogika* nebo *Pedagogická orientace*, vždy nejlépe z posledního roku či dvou). Všímejte si a komentujte:*

- *zda text ubíhá plynule a logicky, nebo zda je kusý a chaotický;*
- *zda je text psán jazykem přiměřeně náročným, zda není psán příliš lehkým perem či naopak přehuštěn pojmy a významy;*
- *zda jsou vyjádření autora zřetelná a přesná, nebo naopak nejasná a matoucí;*
- *zda je každé tvrzení doloženo.*

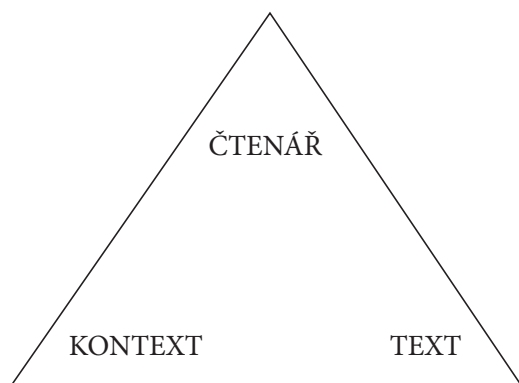
K ČEMU JSOU ODBORNÉ TEXTY

Pro orientaci v otázce k čemu jsou vlastně odborné texty, v čem spočívá jejich význam a co z toho plyne pro jejich psaní, si můžeme vypomoci univerzálním vodítkem „čtenář, text a kontext“: Odborný text má specifického čtenáře, specifický charakter a píše se za specifických podmínek (srov. Novotný, 2007). Klademe si tedy tři otázky:

Kdo jsou čtenáři odborných textů?

Jaké znaky má odborný text?

V jakém kontextu se pohybujeme při psaní odborných textů?

KDO JE ČTENÁŘEM ODBORNÝCH TEXTŮ?

Při psaní většiny textů je možné poměrně přesně identifikovat cílovou skupinu příslušné publikace, víme tedy, kdo je adresátem, ke kterému sdělení směřujeme a komu tedy máme sdělení přizpůsobit. Můžeme uvažovat o následujících skupinách čtenářů:

- (1) **Odborná vědecká komunita** je tvořena velmi poučenými odborníky v rámci oboru. Toto publikum budou zajímat příslušná věcná zjištění, obsahové a terminologické vymezení, stejně jako metodologické otázky. Takovýto čtenář bude přezkoumávat sílu použitých argumentů a je třeba mu pro to poskytnout materiál. Této cílové skupině jsou určeny specializované žurnály a vědecké monografie.
- (2) Čtenáři **z politické a rozhodovací sféry** se budou zajímat o takové poznatky, na kterých jsou věcně zainteresováni. Budou se soustředit na ty body textu, které vyznačí autor na základě své erudice, dále na ty body, které odkryjí možné silné a slabé stránky současného stavu problematiky, a samozřejmě na ty teze, které se budou jevit jako potenciální opora pro rozhodování. Metodologické otázky pro ně nejsou zásadní, pokud přímo neovlivňují sílu závěrů.
- (3) **Praktici** se zajímají o poznatky, které obohacují jejich každodenní zkušenost a přinášejí podněty pro jejich každodenní výkon. Terminologická správnost a metodologické otázky mohou být silným, přesto však pouze vedlejším kritériem pro rozhodnutí, zda budou poznatky akceptovat.
- (4) **Laici** se zajímají o výrazná až atraktivní vyjádření. Odbornost v pravém slova smyslu je zajímá méně, spíše se spoléhají na důvěryhodné autory.
- (5) **Oponenti studentských prací**, tzn. např. vyučující, kteří zadávají úkol, jsou opět poučenými odborníky. Zajímá je, zda byly naplněny zadané aspekty textu.

Ať už píšeme pro kteroukoliv skupinu, musíme se tedy zabývat potřebami čtenáře, vyjádřenými mírou porozumění obsahu i metodě, zkušeností, motivací ke čtení. Něco ovšem mají všechny skupiny čtenářů společného: mohou projevit zájem o další doplňující a rozšiřující informace, které v textu nejsou – například kvůli omezenému rozsahu textu – zahrnuty. Každému čtenáři bychom tak měli nabídnout možnost rozšířit si a dohledat informace, které jsme jim neposkytli, prostřednictvím odkazů na další zdroje informací.

Nejdůležitější je nezaměňovat si cílové skupiny. Např. cílovou skupinou ročníkové, bakalářské či magisterské diplomové práce jsou čtenáři odborně na stejné či vyšší úrovni jako autor. Rozhodně tedy není legitimním cílem napsat takovou diplomovou práci, která poučí laickou veřejnost o tématu, které autor považuje za zásadní.

Cvičení č. 2

Zjistěte si, kdo jsou čtenáři a hodnotitelé ročníkové práce (popř. diplomové práce). Zvažte, co v tomto případě znamená pravidlo „čtenář je odborně na stejné či vyšší úrovni jako autor“.

(Řešení najdete na konci kapitoly).

V JAKÉM KONTEXTU JSOU ODBORNÉ TEXTY PSÁNY?

Kontext je dán především účelem textu, tzn., proč ho píšeme a kde bude publikován. Např. kontext psaní diplomové práce je dán specifickým účelem: prokázat patřičnou odbornost před akademickým publikem. K tomu, aby byla v diplomové práci prokázána patřičná odbornost, patří požadavek na pečlivé zpracování po teoretické i metodologické stránce. Nedokonalost takového zpracování nikdy nelze omluvit např. nedostatkem prostoru. K prokázání odbornosti nutně nepatří zábavnost textu a vlastně není nutná ani „čtivost“ ve smyslu, v jakém toto adjektivum používáme u krásné literatury. Studenti občas namítají, že odborné texty jsou nudné. Budiž, ale berte v potaz, že zábavnost a čtivost jsou vítanou přidanou hodnotou u odborného textu, ale zábavný a čtivý text bez odborné kvality je v tomto případě bezcenný.

Jaké vlastnosti tedy má mít odborný text? K základním charakteristikám patří:

- je předložen v logické, čtenáři srozumitelné struktuře;
- pracuje pojmenovatelnou metodou;
- využívá dosavadního poznání (zpravidla prostřednictvím citací či parafrází pramenů);
- citlivě a na vhodných místech předkládá názory autora;
- pracuje s vědeckým citačním a poznámkovým aparátem.

Pojmenovatelnou metodou máme na mysli např. analýzu a syntézu, indukci a dedukci, což jsou zároveň i základní logické metody, které najdeme téměř v každém postupu. Dále můžeme uvažovat o srovnávání, klasifikaci, typologii, modelování či metaanalýze. To už jsou metody komplexnější. Každá metoda má svá pravidla, která je třeba znát a respektovat. Požadavkem na pojmenování metody – v našem případě na pojmenování metody práce na studentské práci – se předchází situaci, kdy si autor sedne za stůl a prostě „něco vymyslí“.

Odborný text využívá dosavadního poznání, které předkládá zpravidla prostřednictvím citací či parafrází pramenů při dodržení pravidel práce s vědeckým citačním a poznámkovým aparátem. Základním předpokladem kvality odborného textu je kvalitní zdrojový materiál. Přesto není odborný text pouhým kompilátem: autor nám musí říci, jak věci rozumí. Autor se samozřejmě promítá do textu už tím, jak si stanovuje cíl práce, které zdroje vybírá a jak s nimi pracuje, své názory pak autor předkládá na vhodných místech (především v úvodu, diskusi a závěru).

Cvičení č. 3

Přečtěte si následující ukázkou z textu a pokuste se pojmenovat jeho hlavní slabinu. Jedná se o ukázkou z kapitoly nazvané „Praktické metody“ (řešení na konci kapitoly).

Zajímavou metodou, jak zajistit specifické vlastnosti a předpoklady zaměstnance pro výkon určité pozice, je rotace zaměstnanců. Účastníci této metody se tak naučí ovládat základní problematiku podnikové činnosti, což považují stejně jako autor za pozitivní rys této metody (Mužík, 2004).

JDE O TEXT!

Sice jsme naznačovali, že odborný text se nepíše na krásu, ale na druhou stranu je třeba říci, že texty se píšou proto, aby je někdo četl. Při psaní textu proto bereme v úvahu dvě zásadní kritéria – logické a psychologické tzn., aby text dával čtenáři smysl a byl tudíž srozumitelný na straně jedné, a aby text stimuloval čtenáře ke čtení.

Když se rozhledneme po kritériích pro hodnocení textů předložených k publikaci v časopisech, najdeme i určitá univerzální kritéria. Patří k nim:

- Téma je významné a aktuální, pro čtenáře zajímavé.
- Text je psán jasným a zajímavým stylem.
- Východiska jsou vyložena srozumitelně.
- Hlavní závěry jsou zřetelné a opodstatněné.

K takto obecně stanoveným kritériím se pro účely hodnocení specificky profilovaných textů přidávají další specifická kritéria. Např. v textech pojednávajících o výzkumu je posuzován také výklad týkající se popisu metody, výzkumného vzorku, analytického postupu atd.

Cvičení č. 4

Podívejte se na následující krátkou ukázkou. Co byste tomuto textu vytkli? (řešení na konci kapitoly).

Vzdělávání matek v SOS-vesničkách – oblast sociálně právní

Zahrnuje oblast vzdělávání týkající se:

- sociálně právní ochrana dítěte;
- novelizace zákonů;
- bezpečnost práce a silničního provozu řidičky aj.

Tato oblast vzdělávání se realizuje ve formě přednášky, případně se provádí testy způsobilosti. Školení probíhá jednou ročně nebo v případě potřeby. Realizuje se v každé oblasti.

Přednášky zajišťují odborníci na dané téma, kterým může být bezpečnostní technik, pracovník v oblasti sociálně-právní ochrany dětí a mládeže, apod.

ŽÁNRY ODBORNÉHO TEXTU

Uvedli jsme, že pro charakter textu je rozhodující triáda „čtenář, text a kontext“. Toto vodítko určuje, která z rozmanitých podob či který z žánrů odborného textu je pro určitou situaci adekvátní. Pro komunikaci v rámci vědecké oborové komunikace jsou určeny texty **vědecké**. Pro sdělování vědeckých poznatků i mimo obor, směrem k laikům či zástupcům jiných oborů, jsou určeny texty **naučné** a **popularizační**. **Učební** texty jsou texty didaktizované, jejich účelem je rozvíjet znalosti a dovednosti žáků či studentů a logika textu je tomu přizpůsobena. S **účelovými** texty se většina čtenářů vůbec nesetká, jsou určeny pro interní komunikaci, jako je žádání o granty na výzkumné a rozvojové projekty, zprávy z řešení projektů, zprávy o výsledcích specificky zadaného výzkumu.

S některými žánry se setkáme pouze při studiu a jejich účelem je prokázat určité znalosti či dovednosti. Patří sem seminární práce, kontrolní práce k ověření splnění úseku studia (semestrální práce, ročníkové práce) a práce diplomové. Zatímco diplomové práce mívají stanoveny jasné parametry, některé žánry jsou stanoveny nejasně. Příkladem může být žánr „esej“ – toto slovo je v českém školním prostředí využíváno jednou pro texty ve formátu volného zamyšlení, jindy pro vysoce strukturované, jasně zadané a podle specifických kritérií hodnocené texty. Je-li studentům zadávána práce v kterémkoliv žánru, mělo by být také jasné, co se očekává a podle jakých kritérií bude student

ohodnocen. Specifickou kategorií jsou pomocné formáty, jako je anotace, abstrakt či klíčová slova. Zde je opět třeba specifikovat, jaké parametry mají tyto formáty naplnit. Pro studijní účely tedy rozlišujeme:

- seminární práce, referát, esej;
- diplomové práce (bakalářská, magisterská), rigorózní práce a disertační práce;
- pomocné texty: anotace, abstrakt, klíčová slova.

Jádro žánrů odborných textů tvoří texty pro publikační účely. Opět tu nejde o jediný žánr. Můžeme jmenovat přinejmenším:

- úvodník;
- stať (vědecký článek);
- výzkumné sdělení;
- diskuse, polemika;
- zpráva;
- recenze;
- kritika.

Cvičení č. 5

Najděte si v respektovaných časopisech z oboru text odpovídající každému z uvedených žánrů odborného textu pro publikační účely.

Cvičení č. 6

Srovnejte dvě následující ukázky. Kterou z nich lze považovat za odborný text? (řešení na konci kapitoly).

Příklad č. 1

V tomto článku přináším odpovědi na výzkumnou otázku: Jaké fáze profesního startu se objevují u absolventek studijního oboru sociální pedagogika a poradenství v období pregraduální přípravy? Období pregraduální přípravy chápu jako časově ohraničené období, které začíná procesem rozhodování o oboru studia na vysoké škole a uzavírá se ukončením vysokoškolského studia respondentek.

Příklad č. 2

Místo upřímnosti, charakteru a rodičovských dovedností hledají lidé u protějšku peníze, společenský status a ambice. Podle australských vědců je tomu přesně tak, jak tomu bylo v padesátých letech minulého století. Vztahům tak vládne povrchní hodnoty a není divu, že obvykle nemají dlouhého trvání. Doktorka Trudy Gilbertová ze společnosti Elite Introductions tvrdí, že lidé mají představu o princeznách a princích, o ideálním fungování vztahu a nedívají se na svět ani trochu realisticky. Zatímco u žen jsou nejčastějším problémem povrchní požadavky, jako jsou peníze, status a úspěch, muži se zase vůbec neumějí snažit. „Zcela zapomněli na pravidla námluv a toho, co se sluší a patří,“ tvrdí Gilbertová.

ODBORNÁ TERMINOLOGIE

Odborný text pracuje s jasně definovanými pojmy. Z toho plyne otázka, které pojmy mají být výslovně definovány? Hlavní pravidlo zní zdánlivě jednoduše: Všechny odborné termíny musí být definovány. Ale zdaleka ne každý odborný termín bývá skutečně výslovně definován. Jaká jsou tedy pravidla? Především je nutné vyjasnit si, které pojmy jsou skutečně odbornými termíny. To si lze ověřit v každém oborovém slovníku (Pedagogický slovník, Andragogický slovník atd.). Pojmy, které jsou tam uvedené, jsou hodné definování. Nemá ovšem smysl prezentovat elementární pojmy: pojmy výchova, učitel či dítě jsou pro účely většiny prací natolik jasné, že definovat je by bylo plýtváním místem.

Nutné je ovšem definovat každý odborný termín, pro který platí některá z následujících podmínek:

- termín je klíčový pro správné porozumění textu;
- autor termín vykládá jen jedním z vícero možných způsobů;
- autor definuje termín jinak, než je obvyklé.

Cvičení č. 7

Srovnejte následující dvě ukázky z diplomových prací. Která lépe pracuje s pojmy? (Řešení najdete na konci kapitoly.)

Příklad 1.

Vzdělávání se týká především kognitivní složky rozvoje jedince, rozvíjí znalosti, dovednosti a postoje jedinců (Průcha, Walterová, & Mareš, 2005). Vzdelávání má zpravidla svůj plán i cíl, který je obsažen v kurikulu vzdělávání. Záměrem podnikového vzdělávání je odstranění rozdílů mezi aktuální (subjektivní) kvalifikací pracovníků a požadavky, které jsou na pracovníky kladeny při výkonu pracovních činností (Průcha & Veteška, 2012).

Příklad 2.

Vzdělávání je podle Palána (2002, s. 237) „proces uvědomělého a cílevědomého zprostředkování a aktivního utváření a osvojování soustavy vědeckých a technických vědomostí, intelektuálních a praktických dovedností a lidských zkušeností, utváření morálních rysů a osobitých zájmů.“ Prakticky lze tento proces diferencovat na vzdělávání jako činnost lektora a vzdělávání se jako činnost účastníka vzdělávacího procesu. Hroník (2007, s. 31) chápe vzdělávání jako jeden z možných způsobů učení (se). Jde o „organizovaný proces učení, který je uskutečňován prostřednictvím různých institucí.“ „Vzdělávání je v celosvětovém měřítku významným prostředkem k dosahování hospodářských a společenských přeměn.“ (Mužík, 1998, s. 10).

STRUKTURA ODBORNÉHO TEXTU

Odborný text může být strukturován různě. Tradiční členění pracuje s následujícími částmi textu:

- úvod;
- teoretický výklad;
- výklad metodologie;
- výklad závěrů bádání;
- diskuze;
- závěr.

Hendl (2005, s. 317) uvádí, že záleží hlavně na prvních větách, zda bude čtenář přesvědčen o významu práce a o užitečnosti úsilí vynaloženého na její čtení. Cílem **úvodu** je umožnit čtenáři, aby se zorientoval v tématu textu, aby mohl zjistit, o čem práce je. Úvod se také používá jako průvodce celou prací tím, že v něm popíšeme její strukturu. Murcottová (1997, cit. podle Silverman, 2005, s. 237) uvádí, že autor má čtyři možnosti, jak text uvést, přičemž je možné tyto možnosti kombinovat.

Můžeme se tedy soustředit na:

- (1) to, proč jsme si zvolili toto téma raději než jiné, např. proto, že se mu doposud věnovalo málo pozornosti, nebo naopak, že se o něm hovoří velmi často, ale chybně;
- (2) to, proč nás toto téma zajímá;
- (3) druh výzkumného přístupu nebo akademické disciplíny, kterou využíváme;
- (4) naše výzkumné otázky nebo problémy.

Teoretický výklad dává textu smysl. V něm s využitím oborových teorií vysvětlujeme, co naše téma znamená. K tomu je třeba předložit shrnutí dosavadního poznání prezentovaného v dostupné literatuře, přesně vymezit a zdůvodnit problém, kterým se text zabývá, a definovat hlavní pojmy spojené s tématem.

Výklad metodologie je užitečnou součástí každé práce, která má empirický charakter. Čtenáři sdělíme, jaká data jsme sbírali, jak se nám to dařilo a také jak jsme je analyzovali. Metodologická pasáž v podstatě popisuje, co výzkumník během výzkumu dělal a proč. Autor textu se může nechat vést následujícím pravidlem: V textu mají být zaznamenána veškerá rozhodnutí, která výzkumník v průběhu výzkumu učinil a která mohou ovlivnit výsledek. K vědě patří požadavek, aby každý výzkum byl prezentován tak, aby bylo možno jeho výsledky ověřit jeho zopakováním. Proto musí čtenář dostat výživný výklad metodologického postupu.

Výklad závěrů bádání je rozhodující částí práce, podle které bude práce posuzována především. Čtenář musí pochopit, jak autor dospěl k jednotlivým předkládaným interpretacím a tvrzením. Možná jste už někdy slyšeli větičky typu „Fakta jsou jasná“ či „Čísla mluví sama za sebe“. V odborném textu to neplatí. Každá informace, každý fakt a každé číslo potřebují interpretaci. Z fakt autor odborného textu vybírá ta, která jsou téma podstatná, jejich výběru předchází hodnocení, zvažování, zařazování do kontextu. Ani čísla nepoužívá odborný text samoúčelně. Čísla jsou uváděna proto, abychom kvantifikovali problém, vyjádřili se k jeho četnosti, poskytli náhled, jak je problém velký a jak je důležitý. O významu čísel rozhoduje jejich interpretace.

Když pracujeme s čísly, platí následující pravidla:

- Nemá smysl zahrnovat čtenáře přemírou čísel, k jejich prezentaci slouží tabulky a grafy, v textu už předkládáme jejich interpretaci. Proto musí být jasné spojení mezi číslem a interpretací.
- Čísla, která jsou uváděna, musí být smysluplná.
- Uváděné údaje musí být spolehlivé, čísla a výpočty musí být správné.

V **diskusi** se autor vrací k základním poznatkům a uvádí je do kontextu současného poznání v daném oboru. Badatel srovnává svá zjištění se závěry z jiných výzkumů, uvádí své výsledky do vztahu s teorií a relevantní literaturou. Součástí kapitoly je obecné zamyšlení nad hodnověrností a přenositelností výsledků. Velmi běžnou praxí je nastínění důsledků svých zjištění, popř. navržení možných opatření. Zároveň v diskusi lze naznačit, jaké další možnosti zkoumání právě realizovaný výzkum naznačil.

Závěr práce poskytuje prostor především k tomu, aby autor zrekapituloval hlavní zjištění práce. V závěru si však také autor může dovolit jistou míru subjektivity a vyjádřit své stanovisko k přínosu práce pro téma.

NAMÍSTO ZÁVĚRU

Při psaní odborného textu autor snadno zabředne do detailů a ztratí nadhled. Tomu lze nejlépe zabránit tím, že dáte svůj text číst někomu druhému, kdo je schopen nezaujatě posoudit logickou strukturu argumentů, skladbu textu, srozumitelnost vyjadřování. Jenže není jedno, kdo je tím čtenářem, měl by to být někdo, kdo buď patří do cílové skupiny, nebo dobře rozumí cílové skupině, na kterou je text směřován. Studentské práce, jako jsou ročníková práce či diplomové práce, netvoří student sám, má k dispozici

také vedoucího práce či konzultanta. Ten má výrazně větší zkušenost s čtením i psaním odborných textů. Věřte mu, nechte se vést a nechte si poradit.

Řešení cvičení

Cvičení č. 2

Čtenáři a hodnotiteli ročníkové práce jsou jednak vaši kolegové a dále vyučující, kteří jsou v pozici těch, kdo budou ve finále rozhodovat o hodnocení práce. Platí tedy, že „čtenář je odborně na stejné či vyšší úrovni jako autor“. Čtenářem tedy nejsou laici, praktici, ani zástupci rozhodovací sféry. Z toho plynou vysoké nároky na použitou terminologii, na výklad metody a na způsob prezentace (viz další části výkladu).

Cvičení č. 3

Autor citované bakalářské práce čerpá z učebního textu. Pro ty je charakteristické, že diskuse (v tomto případě už od počátku slabě podložená diskuse spočívající na nesystematicky sbíraných zkušenostech a spekulacích o „efektivitě“ metod) vedené v literatuře shrnuje do několika komentářů, jejichž účelem je instruovat čtenáře. Tyto komentáře jsou v bakalářské práci zkráceně zreprodukovány. Přestože k nim není mnoho co dodat, autor cítí potřebu je rozpracovávat, proto k nim dodá nicneříkající slovní balast: „zajímavou metodou“, „což považuji stejně jako autor za...“. Tak vznikne uzavřený cyklus, který autorovi nedovolí vymanit se z banálních konstatování. Jediný způsob, jak tento text opravit, je zásadně rozšířit zdrojovou základnu.

Cvičení č. 4.

Jestli odborný text něčím být nemá, pak sérií odrážek. Začátečníci při psaní odborného textu často sklouznou k vypisování výčtů typu „Co vše to zahrnuje“. To je tento případ, navíc ještě doplněný o holé věty s elementárními informacemi. Toto pojetí textu je jednoznačně chybné.

Cvičení č. 6

Příklad č. 1

V příkladu nacházíme explicitně položené otázky a definice použitých termínů, což jednoznačně patří k odbornému textu.

Zdroj: Kánská, M. (2011). Profesní start absolventek studijního oboru sociální pedagogika a poradenství. *Studia paedagogica*, 16(1), 183–194.

Příklad č. 2

Vidíte mnoho signálů, že text není v pořádku: odkaz na „australské vědce“, titulování „doktorka“, absolutní soudy („přesně“, „ani trochu“, „vůbec“, „zcela“), žurnalistické figury („tvrdí Gilbertová“). Citovaná osoba a její organizace se nezabývají vědou. Je to celé jednoduše nesmysl, který s odborným textem nemá nic společného.

Zdroj: Autor neuveden. (2013). V oblasti vztahů jsme se vrátili do povrchních padesátých let. *Novinky.cz*. Dostupné z <http://www.novinky.cz/zena/vztahy-a-sex/289054-v-oblasti-vztahu-jsme-se-vratili-do-povrchnich-padesatych-let.html>

Cvičení č. 7

Na prvním příkladu vidíme žádoucí postup: autor sáhl po relevantních vymezeních, a aniž by definice reprodukoval, nasměřoval svá vyjádření podle obsahu diplomové práce. Soustředí se na vybrané definiční znaky pojmu *vzdělávání* a aplikuje pojem do prostředí, kterému se ve svém textu věnuje. Ve druhém příkladu jsme svědky vršení citací, obsah citací otevírá v jednom odstavci řadu podtémat (proces vzdělávání, činnost aktérů, instituce, účel), která poté zdaleka nevyčerpává. Zaměření textu není zřetelné.

LITERATURA

- Hendl, J. (2005). *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Praha: Portál.
- Novotný, P. (2007). Psaní napříč kvalitativním výzkumem. In R. Švaříček & K. Šedová, et al., *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách* (s. 248–258). Praha: Portál.
- Silverman, D. (2005). *Ako robiť kvalitatívny výskum*. Bratislava: Ikar.